

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 356 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajan Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
Masharipova Kumushoy Amin qizi	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
Mavlonova Dildora Shukhrat kizi	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
Rajabova Shaxlo Shodmonovna	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
Ramazonova Salomat Saidovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
Saidova Gulruh Halim qizi	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
Истамова Нигора Азимжановна	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
Xakimova Dildora Mashrabjonovna	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
Rashidova Gulnoza G'ulomovna	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
Xaydarov Sulaymon Amirqulovich	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
Abduraximov Asror Sultonali o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
Adizova Nilufar Quvondiq qizi	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
Alimov Asadulla Urokbayevich	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
Alimova Umida Jumaboy qizi	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
Islomova Xafiza Azamatovna	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
Kozimova Nargiza Istam qizi	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abduvahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvalovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi.....	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'alarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	

MUSIQA MAKTABI O'QUVCHILARIDA MADANIY QADRIYATLAR VA USTOZ- SHOGIRD AN'ANALARINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI

Seytanov Bayrambay

O'zbekiston davlat konservatoriyasi Nukus filiali

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqiy maktab o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustozlik an'analari shakllantirish hamda ularni uzluksiz rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Ustozlikning zamonaviy pedagogik texnologiya sifatidagi ahamiyati, shaxsiy namuna orqali madaniy merosni avlodlar orasida yetkazish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Shu jarayon orqali estetik tarbiya, ijodiy muhit va milliy identichlikning shakllanishiga e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: madaniy qadriyatlar, ustozlik, musiqiy ta'lim, an'ana, tarbiya, estetika, ijodiy muhit.

Abstract: This article analyzes the formation and continuous development of cultural values and mentorship traditions among music school students. It examines the significance of mentorship as a modern pedagogical approach and explores the potential for transmitting cultural heritage from generation to generation through personal example. The process emphasizes aesthetic education, a creative environment, and the cultivation of national identity.

Key words: cultural values, mentorship, music education, tradition, upbringing, aesthetics, creative environment.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы формирования культурных ценностей и традиций наставничества у учащихся музыкальных школ и их непрерывного развития. Рассматривается значение наставничества как современной педагогической технологии, возможности передачи культурного наследия из поколения в поколение через личный пример. В этом процессе внимание уделяется эстетическому воспитанию, творческой среде и формированию национальной идентичности.

Ключевые слова: культурные ценности, наставничество, музыкальное образование, традиция, воспитание, эстетика, творческая среда.

KIRISH

Musiqiy ta'lim nafaqat ijodiy salohiyatni yuksaltirish, balki shaxsning ma'naviy kamoloti va madaniy dunyo-qarashini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Bu jarayonda ustoz va shogird o'rtasidagi munosabat o'ta muhim rol o'ynaydi. Ustozlik an'anasi orqali shogird nafaqat bilim, balki qadriyatlar, odob-axloq, etika va jamoaviy madaniyatni ham o'zlashtiradi. Milliy madaniyat va an'analari asosida shakllangan ta'lim tizimi bugungi globallashuv jarayonlarida o'z ahamiyatini yo'qotmasligi, balki zamonaviy talablarga mos holda rivojlanishi lozim.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Musiqiy ta'limda madaniy qadriyatlar va ustozlik an'analari rivojlanishini tadqiq etishda mahalliy va xorijiy olimlarning bir qator ilmiy asarlari asos qilib olindi. Jumladan, K.D. Ushinskiy ^[1] va V.A. Suxomlinskiy ^[2] ta'limda shaxsni kamol toptirishda ustoz shaxsiyatining o'rnini belgilab bergan. I.V. Smirnova ^[3] esa zamonaviy musiqiy pedagogikaning an'anaviy va innovatsion yo'nalishlarini tadqiq etgan.

O'zbekistonlik pedagog Q. Qosimova ^[4] milliy qadriyatlar asosidagi tarbiya modelini asoslab, ustozlikni madaniy merosni uzatish vositasi sifatida ko'radi. Qoraqalpoq bolalar musiqasi bo'yicha tadqiqot olib borgan A. Omarova ^[5] musiqiy ta'lim jarayonida milliy folklor va estetik ongning shakllantirishning ahamiyatini yoritgan.

Z. Hoshimova ^[6] musiqiy maktablarda ijodiy muhit va ustozlik munosabatining milliy identichlikka ta'sirini o'rgangan. Shuningdek, M.S. Kagan ^[7] musiqaning estetik tabiati va ijtimoiy funksiyalarini, B.M. Bim-Bad ^[8] esa ta'limiy jarayondagi madaniy omillarni qamrab olgan. Ushbu manbalar tadqiqotning nazariy poydevorini tashkil etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda kompleks ilmiy usullardan foydalanildi.

Birinchidan, tahliliy metod orqali ilmiy va metodik adabiyotlar o'rganilib, mavzu bo'yicha asosiy nazariy yondashuvlar saralab chiqildi.

Ikkinchidan, komparativ tahlil orqali milliy va xorijiy musiqiy ta'lim modellari o'rtasidagi umumiy va farqli jihatlar chuqur o'rganildi. Shu asosda ustozlik an'alarining universal va milliy xususiyatlari ajratib ko'rsatildi.

Uchinchidan, empirik usullar sifatida musiqiy maktablar faoliyati, ustoz va shogird munosabatlari, dars va mashg'ulot jarayonlari kuzatilib, tahlil etildi. Ayrim musiqiy maktab o'qituvchilari va o'quvchilari bilan suhbatlar o'tkazilib, amaliy ma'lumotlar to'plandi.

Tadqiqot jarayonida induktiv va deduktiv usullar, shuningdek, ta'lim sotsiologiyasi va madaniyatshunoslik nuqtayi nazaridan interdissiplinar yondashuv qo'llanildi. Bu esa ustozlik va madaniy qadriyatlar uzviy bog'liqligini har tomonlama yoritish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Madaniy qadriyatlar – bu jamiyatning ma'naviy-axloqiy ustuvorliklari, urf-odatlar, an'analari, estetik ideal-lari va hayot tarziga asoslangan barqaror qadriyatlar tizimidir. Ular shaxsning tafakkuri, xulq-atvori, dunyoqarashi va faoliyatini shakllantiradi. Jamiyatdagi har bir avlod o'zidan avvalgi avlod qoldirgan madaniy merosni qabul qiladi, qayta ishlaydi va keyingi avlodga uzatadi. Bu jarayonda madaniy qadriyatlar nafaqat moddiy, balki ma'naviy shakllarda ham namoyon bo'ladi – masalan, an'anaviy musiqa, xalq kuylari, maqomlar, urf-odatlar, bayram marosimlari va milliy estetika vositalari orqali.

Musiqiy ta'lim esa mazkur qadriyatlarning samarali vositalaridan biri sifatida xizmat qiladi. Musiqa orqali farzandlarda estetik ta'lim, milliy hissiyot, xalq ijodiga muhabbat, madaniy identichlik va ma'naviy barkamollik shakllanadi. Bolalar milliy musiqa asarlari orqali xalq hayoti, dunyoqarashi, tarixiy xotirasi va madaniy ramzlarini ang'ay boshlaydilar. Shu nuqtayi nazardan, ustozlik – bu nafaqat bilim berish, balki madaniy qadriyatlarni, milliy o'zlikni, shaxsiy namuna va falsafani shaxs orqali shogirdga yetkazuvchi tirik ko'prikdir ^{[1], [2]}. Ustoz shogirdga faqat musiqani o'rgatmaydi, balki uni xalq madaniyatiga bag'ishlaydi, ijodiy merosga ehtirom va mas'uliyat bilan yondashishga o'rgatadi. Uning shaxsiyati, ma'naviy yuksakligi va madaniy bilimi shogird ruhiyatida chuqur iz qoldiradi. Shu bois, har bir ustozning faoliyatida milliy qadriyatlarga suyanagan tarbiya mexanizmi mavjud bo'lishi zarur.

Musiqiy ta'lim muassasalarida ustozlik tizimi nafaqat ijrochilik mahoratini shakllantiradi, balki yosh avlodni shaxs sifatida tarbiyalashda, ularda milliy qadriyatlar va jamoaviy mas'uliyat tuyg'usini uyg'otishda muhim ijtimoiy-pedagogik vazifani bajaradi. Bu tizim an'anaviy madaniyatning uzluksiz rivojlanishi va avloddan avlodga o'tishida fundamental mexanizmlardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Quyida mazkur jarayonni amalga oshiruvchi asosiy mexanizmlar tahlil etiladi:

- **Shaxsiy namuna.** Ustoz shaxsiyati shogird uchun eng ta'sirli omillardan biridir. Uning hayot tarzi, axloqiy pozitsiyasi, madaniy bilimi, musiqiy didi, ijodiy tafakkuri shogird ruhiyatida in'ikos topadi. Bolalar ko'proq aytiladigan nazariy ko'rsatmalarga emas, balki ustozning real xulq-atvori va faoliyatiga tayangan holda ta'lim oladi. Shu jihatdan ustoz nafaqat o'qituvchi, balki shaxsiy ideal, madaniy yetakchi sifatida namoyon bo'ladi [3]. Bu mexanizm "o'rnak orqali o'rgatish" (learning by example) tamoyili asosida ishlaydi.
- **Umumiy ijro amaliyoti.** Shogirdlar konsert, ansambl, orkestr, duet va trio kabi jamoaviy ijro shakllarida ishtirok etish orqali nafaqat ijodiy mahorat, balki jamoaviy mas'uliyat, o'zaro anglashuv va musiqiy hamkorlik tuyg'ularini ham rivojlantiradilar. Ushbu amaliyotlar orqali ularda sahna madaniyati, musiqa vositasida muloqot qilish qobiliyati, estetik ta'lim va psixologik barqarorlik shakllanadi. Shuningdek, ijro amaliyoti shogirdning o'z-o'ziga ishonchi, ichki intizomi va auditoriya oldida o'zini tutish salohiyatini oshiradi.
- **Merosxo'rlik (ta'limiy merosning uzluksizligi).** Ustozlik tizimining eng muhim xususiyatlaridan biri – ta'limiy an'ananing uzluksizligidir. Shogird vaqt o'tishi bilan mutaxassis sifatida shakllanib, keyinchalik o'zi ham ustozga aylanadi. Bu jarayon "ustoz-shogird-ustoz" tartibida siklli ravishda davom etadi. Bu mexanizm milliy musiqiy maktablarning tabiiy qayta ishlab chiqarish tizimini ta'minlaydi va an'anaviy madaniyatning uzluksizligini kafolatlaydi. Shogird o'z ustozidan olgan bilimni shaxsiy tajriba bilan boyitgan holda keyingi avlodga uzatadi.
- **Madaniy muhit.** Musiqiy ta'lim muassasasida ustozlikning samaradorligida umumiy ijodiy va ma'naviy muhit muhim ahamiyatga ega. Maktabning ichki muhitida milliy musiqa, folklor, an'analari, xalq kuylari

va madaniy tadbirlar doimiy ravishda mavjud bo'lsa, shogird ushbu muhitni tabiiy ravishda qabul qiladi. Musiqiy ko'rgazmalar, ijodiy uchrashuvlar, ustoz va shogird o'rtasidagi do'stona muhokamalar, noformal muloqotlar shogirdning ijtimoiy ongi va estetik tafakkurini boyitadi. Bu muhit shogirdga milliy madaniyatga daxldorlik, o'zligini anglash va xalq merosiga muhabbat uyg'otadi.

- **Integrativ yondashuv.** Zamonaviy musiqiy ta'limda an'anaviy ustozlik mexanizmlari axborot texnologiyalari, raqamli resurslar, multimediali darslar bilan uyg'unlashtirilmoqda. Bu orqali madaniy qadriyatlar yanada ko'proq shogirdlarga yetkaziladi. Onlayn master-klasslar, virtual muzeylar, arxiv kuylarni tinglash imkoniyati shogirdlarning dunyoqarashini kengaytiradi va ustozlik munosabatlarini yanada boyitadi.

Madaniy qadriyatlar va ustozlik an'alarini mustahkamlash uchun quyidagi yondashuvlar tavsiya etiladi:

1. **Pedagogik yondashuvni qayta ko'rib chiqish.** Ustoz nafaqat o'qituvchi, balki madaniy yetakchi sifatida qaralishi kerak.
2. **Metodik ta'minot.** Dars dasturlariga milliy meros, folklor, milliy musiqa namunasi va sharhlari kiritilishi kerak.
3. **Ota-onalar bilan hamkorlik.** Oilaviy qadriyatlar bilan maktab qadriyatlari uyg'un bo'lsa, ta'sir ikki baravar kuchli bo'ladi.
4. **Targ'ibot va ommaviy tadbirlar.** Festivallar, konsertlar va ijodiy uchrashuvlar bolalarda milliy g'urur va faxr tuyg'usini uyg'otadi.

XULOSA

Madaniy qadriyatlar va ustozlik an'alarini saqlash hamda rivojlantirish – har bir ta'lim muassasasi-ning ustuvor vazifasidir. Musiqiy maktab bu borada yuksak imkoniyatlarga ega. An'analarga tayangan holda zamonaviy yondashuvni integratsiya qilish yosh avlodni nafaqat bilimli, balki ma'nan boy shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания. Москва: Педагогика, 1988.
2. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. Москва: Просвещение, 1985.
3. Смирнова И.В. Музыкальная педагогика: традиции и новаторство. Санкт-Петербург: Композитор, 2019.
4. Qosimova X., Karimova G. Ma'naviyat va milliy tarbiya // Экономика и социум. 2022. №3-2 (94). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/manaviyat-va-milliy-tarbiya> (дата обращения: 18.06.2025).
5. Омарова А. Применение педагогических технологий в преподавании теории каракалпакской музыки // Интернаука. 2021. №6-1. С. 52-53.
6. Hoshimova Z. Bolalar musiqiy ta'limida milliy an'analarning o'rni // Pedagogika va psixologiya. №4. Toshkent, 2020.
7. Каган М.С. Музыка как вид искусства. Ленинград: Искусство, 1986.
8. Бим-Бад Б.М. Педагогический энциклопедический словарь. Москва: Большая Российская энциклопедия, 2002.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.